

POUK GEOGRAFIJE IN ZGODOVINE V MUZEJU IN ARHIVU

Andreja Lajh

Mag. prof. geografije in zgodovine

Dragovič 47, SI – 2256 Juršinci, Slovenija

e-mail: lajh.andreja@gmail.com

Eva Konečnik Kotnik

Dr., prof. geografije in zgodovine, izr. prof.

Oddelek za geografijo

Koroška cesta 160

2000 Maribor

e-mail: eva.konecnik@um.si

UDK: 910:37.091.3

COBISS: 1.01

Izvleček

Pouk geografije in zgodovine v muzeju in arhivu

V prispevku so predstavljene nekatere značilnosti pouka v muzeju in arhivu ter izpostavljeni pozitivni vplivi takšnega pouka na učence in dijake. Opisani so rezultati analize pedagoških vsebin, ki jih šolskim skupinam ponujajo slovenski muzeji in arhivi, ki kažejo na to, da se tako muzeji, kot arhivi dobro zavedajo svoje izobraževalne naloge in jo tudi redno izvajajo. Vključena je predstavitev rezultatov pedagoškega eksperimenta, v katerem smo preizkusili eno od izvedenih avtorskih inovativnih pedagoških delavnic v muzeju, v katerih smo želeli izpostaviti korelativnost vsebin, ciljev in kompetenc predmetov geografija in zgodovina. Z rezultati smo dokazali, da je taka oblika pouka pozitivno vplivala na razvoj znanj pri eksperimentalnem vzorcu dijakov ter da je le te pouk v izvenšolski ustanovi posebej motiviral.

Ključne besede

Muzej, arhiv, pedagoški programi, pouk geografije, pouk zgodovine

Abstract

Geography and history lessons at museum and archive

The article presents some characteristics of teaching in museums and archives and highlights the positive effects of such teaching on pupils and students. The results of the analysis of pedagogical contents offered to school groups by Slovenian museums and archives are described, which show that both museums and archives are well aware of their educational tasks and also carry them out regularly. A presentation of the results of a pedagogical experiment is included, in which we tested one of the author's innovative pedagogical workshops in the museum, in which we wanted to highlight the correlation of content, goals and competencies of geography and history. With the results, we proved that this form of teaching had a positive effect on the development of knowledge in the experimental sample of students and that it was the motivation in the extracurricular institution that motivated them.

Keywords

Museum, archive, pedagogical programs, geography lessons, history lessons

1. Uvod

Za predmetni področji geografije in zgodovine v slovenskih šolah je značilno, da učitelji izvajajo pouk večinoma znotraj učilnice, kljub temu, da tudi zunanje naravno in družbeno okolje, vključujoč različne izvenšolske ustanove, ponuja številne možnosti za poučevanje omenjenih predmetnih področij. Raziskave kažejo, da učitelji nedvomno zaznavajo raznolike prednosti in pozitivne učinke terenskega dela, v okvir katerega sodi tudi izobraževanje v izvenšolskih ustanovah. »Najpogosteje izpostavijo, da terensko delo omogoča povezovanje »teorije s prakso« skozi pristen stik s pokrajino/institucijo, da povečuje zaznavanje uporabne vrednosti znanj, jih pogloblja in osmišlja. Omogoča fizično in umsko aktivnost ter razvoj več kompetenc (od orientacije v prostoru do socialnih kompetenc in ravnanja z različnimi pripomočki). Ob tem pozitivno deluje na motiviranost učencev in dijakov.« (Konečnik Kotnik, Žiberna 2020, 18).

Žal se pri organizaciji in izpeljavi terenskega dela učitelji srečujejo tudi z več ovirami, zaradi česar je v slovenskih šolah manj terenskega dela, kot bi ga lahko bilo. Podobnik (2011, v Lipovšek, 2016) navaja, zakaj se učitelji izogibajo terenskega dela:

- počutijo se negotovi, misleč, da so premalo usposobljeni za pripravo in izvedbo terenskega dela;
- dvomijo v učinkovitost terenskega dela;
- sprašujejo se o racionalnosti terenskega dela, za katerega se porabi veliko časa in materialnih sredstev;
- so v dilemi, katere vrste nalog pri terenskem delu najboljše podpirajo oz. uresničujejo učni načrt;
- imajo občutek, da se ne uspejo dovolj navezati na vsebino in znanje drugih predmetov;
- sprašujejo se kako s terenskim delom razvijati splošno, trajno, prenosljivo vseživljenjsko znanje;
- nimajo izdelanih ocenjevalnih meril;
- nimajo dovolj uporabnih strokovnih gradiv za pripravo terenskega dela.

V raziskavi Konečnik Kotnikove in Žiberne (2020) so se na obeh nivojih izobraževanja (osnovna šola in srednja šola) pokazale tri ključne objektivne ovire za izvajanje terenskega dela in sicer:

- časovna potratnost (ki je povezana tako s potrebo po realizaciji obsežnega učnega načrta, s samo naravo terenskega dela, kot z logistiko izvedbe, saj je potrebna organizacija urnika, spremljevalcev na teren in nadomeščanja njihovih ur ipd.);
- administrativne ovire (zaradi normativa izvedbe pouka izven šole je pri večjih skupinah potrebno dodatno spremstvo pa tudi priprava varnostnega načrta, izvedbene prilagoditve v kolektivu);
- finančne ovire (prevozi, nabava ustreznih terenskih pripomočkov).

Ne glede na vsakokratno tehtanje prednosti in ovir za izvajanje pouka izven šole je terensko delo v slovenskih šolah prisotno. Krajše terenske vaje so manj pogoste v osnovnih šolah kot v gimnazijah, kjer jih spodbuja zlasti maturitetni izpit. (Konečnik Kotnik, Žiberna 2002). Primera izvenšolskih ustanov, kjer lahko učitelji z učenci izvedejo najrazličnejše učne dejavnosti, sta tudi muzej in arhiv. V obeh ustanovah je mogoče poleg doseganja prednosti terenskega dela učinkovito presegati individualizacijo posameznih predmetnih področij in z medpredmetnimi korelacijami

spodbujati holistično izobraževanje, ki je bližje ustroju kompleksnih življenjskih situacij.

V prispevku bomo predstavili nekatere možnosti (medpredmetnega) pouka geografije in zgodovine v muzejih in arhivih. Pri tem bomo analizirali aktivnosti in vsebine, ki jih te slovenske ustanove že ponujajo šolskim skupinam. Nekoliko večji poudarek bo dan Pokrajinskemu muzeju Ptuj-Ormož in Zgodovinskemu arhivu Ptuj. Za omenjeni ustanovi smo pripravili tudi konkretne avtorske inovativne primere medpredmetnih učnih dejavnosti in eno od teh eksperimentalno preizkusili v praksi s ciljnim vzorcem dijakov, ki so jo po izvedbi tudi evalvirali, v raziskavi pa smo ugotavljali tudi spremembe količine in kakovosti njihovega znanja v najširšem pomenu besede.

Za predstavitev možnosti (medpredmetnega) pouka geografije in zgodovine v muzejih in arhivih smo uporabili deskriptivno metodo. Z metodo analize smo analizirali pedagoške vsebine, ki jih slovenski muzeji in arhivi že ponujajo šolskim skupinam. Za izbrani ustanovi smo pripravili konkretne primere avtorskih inovativnih pedagoških aktivnosti ter s kvantitativnim in kvalitativnim raziskovanjem v okviru kavzalno-eksperimentalne metode pedagoškega raziskovanja (delo na terenu, anketni vprašalnik, preizkus znanja) evalvirali eno od pripravljenih pedagoških aktivnosti.

2. Pouk v muzeju in arhivu

Muzej je ustanova, ki se ukvarja s hranjenjem, razstavljanjem in razlago materialnih dokazov o človekovem življenju in delovanju. Muzeji imajo za družbo različne pomene: so razvedrilne ustanove, pozitivno vplivajo na državljansko pripadnost prebivalstva, prispevajo h kakovosti življenja na določenem območju, privabljajo turiste ipd. (Medmrežje 1). Z besedo »muzej« lahko opredelimo tudi naslednje (Batič, 2005, 9):

- naravne, arheološke in etnografske spomenike ter kraje, ki predstavljajo dokaz o človekovem življenju in delovanju;
- ustanove, ki hranijo in razstavljajo žive primere rastlin in živali, npr. botanični vrtovi, -živalski vrtovi, akvariji, vivariji ipd.;
- znanstvena središča;
- planetarije;
- razstavne galerije v knjižnicah in arhivih;
- naravne rezervate.

Tudi za besedo »arhiv« poznamo različne razlage. V Slovarju slovenskega knjižnega jezika najdemo dve. Prva pravi, da je arhiv zbirka listin in dokumentov, ki imajo vrednost kot zgodovinsko gradivo, druga pa, da je arhiv prostor, ki te listine in dokumente hrani (Medmrežje 2). Nekoliko natančnejšo opredelitev nam ponudi Melik (2001), ki arhiv definira kot ustanovo, ki določa, prevzema, hrani ter daje v uporabo arhivsko gradivo – pisano gradivo, listine in dokumente, ki več ne služijo namenu, zaradi katerega so nastali, vendar pa so za družbo še vedno pomembni.

V okviru predstavljenih nalog posamezne ustanove je tako za muzej kot arhiv izjemno pomembna vzgojno-izobraževalna vloga. Obe ustanovi omogočata popestritev in nadgradnjo pedagoškega procesa. Ogled muzejskih in arhivskih zbirk pri učencih in dijakih poveča zanimanje ter aktivnost, nivo znanja, razvijajo se umske sposobnosti (Potočnik, 2009, 117). Muzejsko oz. arhivsko gradivo predstavlja nosilca znanja in posledično učenci oz. dijaki nova znanja pridobivajo na podlagi praktične izkušnje. Gre torej za izkustveno učenje, v okviru katerega se povežeta teorija in praksa. V ospredju je osebna izkušnja, na podlagi katere si učenci oz. dijaki določeno snov lažje

zapomnijo. Dokazano je namreč, da se človek nečesa najbolje nauči, če to naredi sam (Garvas, 2010, 36). Pri tem je potrebno omeniti tudi dejstvo, da je v primerjavi z muzeji, pedagoška funkcija pri arhivih nekoliko bolj v ozadju, kljub temu pa se vedno več učiteljev odloča, da svoje ure izpeljejo tudi v arhivih. Kot prednost arhivov v primerjavi z muzeji lahko izpostavimo brezplačen obisk (Horvat, 2013, 183).

V okviru pedagoških programov slovenski muzeji in arhivi šolskim skupinam največkrat ponudijo učno metodo dela z učnim listom. Učni listi so pripravljeni v naprej, lahko pa učni list oblikuje učitelj, ki spremlja šolsko skupino. Učni list vodi šolsko skupino skozi ogled razstave oz. skozi pedagoški program, pri učencih oz. dijakih še dodatno poveča motivacijo za delo in pozitivno vpliva na izkoristek dela v ustanovi. Kasneje je učni list lahko uporabljen za evalvacijo dela v ustanovi, učencem lahko služi kot učni pripomoček (Stergar, 2003, 210). Za pozitivne vplive na učence oz. dijake mora biti učni list dobro sestavljen, saj lahko v nasprotnem primeru tudi negativno vpliva na motivacijo in aktivnost učencev v ustanovi. Kriteriji za dobro sestavljen učni list so naslednji (Trškan, 2007, 68):

- raznovrstnost (različni tipi nalog, ilustracije, uganke, križanke, rebusi ipd.);
- praktičnost (opis poti po ustanovi, dovolj prostora za odgovor, besedišče primerno -razvojni stopnji učencev, primerna dolžina učnega lista ipd.);
- različna težavnost nalog (naloge različnih stopenj po Bloomovi taksonomiji, -razvrščenost nalog od najlažje do najtežje);
- različne tehnike postavljanja vprašanj (jasna, nedvoumna, razumljiva vprašanja, primerna razvojni stopnji učencev);
- občutek celote (logična povezanost vprašanj oz. nalog med seboj);
- upoštevanje učnega načrta;
- upoštevanje nekaterih tehničnih pravil (več ilustracij pri učnih listih za mlajše učence, čitljive, neokrašene črke, poudarjene ključne besede, primeren razmak med vrsticami).

3. Pregled obstoječih vsebin za učence v izbranih slovenskih muzejih s poudarkom na Pokrajinskem muzeju Ptuj-Ormož

Za izbrane slovenske muzeje smo s pomočjo njihovih spletnih strani opravili analizo pedagoške ponudbe za slovenske šole. Ugotovili smo, da se slovenski muzeji dobro zavedajo, da je izobraževanje ena ključnih nalog muzejev. Posledično imajo za šolske skupine pripravljene vsebinsko različne pedagoške programe, s katerimi skušajo privabiti čim več različnih šolskih skupin. Ti programi so prilagojeni starosti in razvojni stopnji ciljne skupine. V večini primerov so pedagoški programi ločeni po triadah osnovne šole in posebej za srednjo šolo, v Pokrajinskem muzeju Maribor pa imajo pedagoške programe razdeljene glede na zgodovinska obdobja, učitelj pa nato sam presodi, če je pedagoški program primeren za njegovo ciljno skupino (Lajh, 2021, 64-65).

V splošnem je mogoče zaključiti, da je ponudba slovenskih muzejev izjemno raznovrstna. V posameznem muzeju sicer prevladujejo zbirke, ki pokrivajo bližnjo okolico določenega muzeja, vendar pa to ne pomeni, da so muzeji v celoti omejeni na svoj kraj in okolico. Zlasti specialni muzeji pokrivajo območje celotne Slovenije, vendar pa so pri tem običajno osredotočeni na določeno tematiko (npr. Muzej krščanstva na Slovenskem, Slovenski etnografski muzej, Zemljepisni muzej GJAM ZRC SAZU, Prirodoslovni muzej Slovenije, Tehniški muzej Slovenije in drugi). Na

podlagi strokovne presoje nato učitelj izbere muzej, za katerega meni, da ga je z določeno skupino glede na zastavljene učne cilje najbolj smiselno obiskati, tam pa s pomočjo pedagoških delavcev izberejo in po potrebi primerno prilagodijo pedagoški program. Če se želi učitelj z učenci podrobneje posvetiti domačemu kraju, je najbolje obiskati bližnji pokrajinski muzej. V primeru bolj specifičnih ciljev na točno določeno temo pa je primernejši kateri od specialnih muzejev. (Lajh, 2021, 65).

V večini so pedagoški programi slovenskih muzejev vsaj deloma prilagojeni učnim načrtom za posamezne učne predmete. Prevladujejo predmeti, kot so zgodovina, geografija, umetnostna zgodovina, naravoslovje, tehnika. Značilno je, da pedagoški programi učnim načrtom ne sledijo popolnoma, saj niso namenjeni zgolj usvajanju nove učne snovi, ampak so primerni tudi za nadgradnjo že usvojene snovi ali za ponavljanje vsebin, ki so umeščene v izobraževalno vertikalno v zgodnejših obdobjih od trenutnega. Poleg pedagoških programov lahko učitelji za učno uro v muzeju izberejo tudi katero od stalnih ali občasnih razstav. Pri tem je na voljo bodisi vodenje po razstavi, ali pa učitelj na podlagi razstave sam izpelje učno uro v muzeju (Lajh, 2021, 65).

Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, za katerega smo v okviru raziskave pripravili avtorske primere medpredmetnih izobraževalnih dejavnosti, je bil ustanovljen leta 1894. Od takrat dalje z vsakim letom povečuje število zbirk in razstavljenih predmetov, kar s seboj prinaša tudi težave z razstavnimi prostori. Posledično najdemo zbirke muzeja na Ptujskem gradu, po mestu Ptuj in okolici (arheološke najdbe), v Miheličevi galeriji, starih zaporih, na gradu Ormož in gradu Velika Nedelja (Medmrežje 3).

V Pokrajinskem muzeju Ptuj-Ormož opravljajo vse ključne naloge, ki jih imajo muzeji za družbo, vključno z izobraževanjem. Redno sodelujejo s slovenskimi šolami, zlasti s šolami iz bližnje okolice, nemalokrat pa so deležni tudi obiska iz drugih regij Slovenije. S tem namenom imajo v muzeju pripravljene številne in pester pedagoške programe, kot so npr. Na gradu je bilo življenje, Svet glasbil na Ptujskem gradu, Ptuj v rimski dobi, Ptuj – starosta slovenskih mest ipd. Pedagoški programi so ločeni glede na starost in stopnjo razvoja kognitivnih sposobnosti učencev v pet skupin: učne vsebine za predšolske otroke, učne vsebine za učence prve triade, učne vsebine za učence druge triade, učne vsebine za učence tretje triade in učne vsebine za srednješolce. Nekatere pedagoške programe najdemo v več skupinah, saj so primerni za učence različnih starosti, vendar v takih primerih opazimo določene prilagoditve starosti in razvojni stopnji učencev (Lajh, 2021, 104).

Pedagoški programi se v večini navezujejo na stalne razstave v muzeju, vendar lahko učitelji za učno uro v muzeju izberejo tudi katero od občasnih razstav. Zraven organiziranih pedagoških programov namreč Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož ponuja tudi vodenja po razstavah (stalnih in občasnih) oz. učiteljem omogoča, da na podlagi katere od razstav samostojno izvedejo učno uro. Primeri razstav so Stari zapori, Povodnov muzej, Mitreja na Spodnji Hajdini in Zgornjem Bregu, Zbirka glasbil, Zbirka tradicionalnih pustnih mask, Zbirka turkerij ipd. (Lajh, 2021, 88-89 in 152).

4. Pregled obstoječih vsebin za učence v izbranih slovenskih arhivih s poudarkom na Zgodovinskem arhivu Ptuj

Podobno kot za muzeje smo opravili pregled obstoječe pedagoške ponudbe za izbrane slovenske arhive. V tem primeru smo podatke pridobili s pomočjo spletnih strani posameznih arhivov in s pomočjo zbornika Slovenski arhivi se predstavijo. Ugotovili smo, da vzgojno izobraževalna vloga tudi v arhivih prihaja vedno bolj v ospredje. Slovenski arhivi namreč redno sodelujejo s šolami, s čimer bogatijo pouk v slovenskih šolah. Arhivi s svojo ponudbo privabljajo učence različnih starosti, od predšolskih otrok do študentov. Glede na starost ciljne skupine so vsebine primerno prilagojene. V posameznem arhivu prevladujejo obiski bližnjih šol, kar je po svoje razumljivo, saj to pomeni manj logističnih težav za šolo, nižje stroške prevoza (če sploh) ipd. (Lajh, 2021, 75).

Najpogostejše izvedena pedagoška aktivnost v slovenskih arhivih je predstavitvena učna ura. Osebe učencem predstavi kaj arhiv sploh je, kakšna je njegova vloga za družbo oz. kakšen pomen ima pri ohranjanju pisnih, slikovnih in drugih virov, kako arhiv deluje, katere poklicne profile zaposluje ipd. Učenci spoznajo pomembnejše prostore v arhivu, kot sta npr. čitalnica in skladišče, zaposleni predstavijo postopek iskanja gradiva ter nekatere konkretne primere gradiva (Lajh, 2021, 75).

Glede na učne načrte geografije in zgodovine po posameznih razredih in letnikih, učenci in dijaki v okviru predstavitvene učne ure lahko uresničujejo npr. naslednje učne cilje:

Splošni cilji pouka zgodovine v OŠ (Kunaver idr., 2011, 5):

- Učenci z uporabo in učenjem ob raznovrstnih zgodovinskih virih razvijajo spretnosti preproste uporabe zgodovinskih raziskovalnih metod.
- Učenci razvijajo zmožnosti preproste analize, sinteze in interpretacije uporabnih in verodostojnih podatkov in dokazov iz zgodovinskih virov in literature.
- Učenci razvijajo spretnosti uporabe zgodovinskih virov in informacij z uporabo informacijske tehnologije.
- Učenci z učenjem ob zgodovinskih virih razvijajo zmožnost kritične presoje in razlage zgodovinskih dogodkov, pojavov in procesov v preteklosti in sodobnosti.
- Učenci ocenijo pomen arhivov.

Splošni cilji pouka geografije v OŠ (Kolnik idr., 2011, 6):

- Učenci razvijajo kartografsko, numerično in funkcionalno pismenost.
- Učenci razvijajo spretnost zbiranja in interpretiranja sekundarnih virov informacij.

Operativni cilji zgodovine v 6. razredu OŠ (Kunaver idr., 2011, 7):

- Učenci naštejejo vrste zgodovinskih virov in opišejo njihove značilnosti.
- Učenci pojasnijo pomen zgodovinskih virov za zgodovino.
- Učenci razložijo, katere ustanove hranijo zgodovinske vire.

Splošni cilji pouka zgodovine v gimnazijah (Kunaver idr., 2008, 8):

- Dijaki razvijajo spretnosti zbiranja, analize, sinteze in kritične presoje informacij in zgodovinskih virov.
- Dijaki se učijo iz več perspektivnih zgodovinskih virov.

Operativni cilji zgodovine za 1. letnik gimnazij (Kunaver idr., 2008, 13):

- Dijaki ponazorijo in ocenijo pomen različnih vrst zgodovinskih virov za zgodovino.

Splošni cilji pouka geografije v gimnazijah (Lipovšek idr., 2008, 8):

- Dijaki se učijo samostojnega pridobivanja geografskega in splošnega znanja.
- Dijaki razvijajo zmožnosti iskanja in izbire relevantnih podatkov in informacij med številnimi možnostmi, ki jih ponujajo pisni viri in sodobna tehnologija.

Zraven predstavitvene učne ure pa slovenski arhivi v večini ponujajo tudi tematske učne ure. Le-te so običajno izvedene na podlagi občasnih razstav v arhivu. Učitelji sami presodijo ustreznost razstave za izvedbo učne ure. Podobno kot pri muzejih imajo nato na voljo vodenje po razstavi s strani zaposlenega v arhivu, ali pa učno uro izvedejo samostojno (Lajh, 2021, 77).

Na Ptuju je leta 1923 v okviru muzeja začel delovati arhivski oddelek, ki je za mesto predstavljal začetek uradne arhivske dejavnosti. Kot samostojna enota je arhiv začel delovati šele leta 1955, ko je bil ustanovljen Mestni arhiv Ptuj, kasneje preimenovan v Zgodovinski arhiv Ptuj. Arhiv se je od vsega začetka soočal s prostorsko stisko, saj prostori v nekdanjem dominikanskem samostanu niso ustrezali hranjenju pisnega in drugega gradiva. Omenjene težave so uspeli rešiti šele leta 2011, ko se je arhiv preselil v prenovljeno stavbo št. 2 bivše vojašnice na Vičavi (Zupanič, 2013, 222-230).

V Zgodovinskem arhivu Ptuj skrbijo za povezovanje arhiva z družbo. S tem namenom redno organizirajo različne razstave, s katerimi svoje gradivo predstavijo širši javnosti. Arhivska dejavnost je od leta 2011 lažje izvedljiva, saj je s selitvijo muzej pridobil tudi primerne prostore za razstave. Razstave so za javnost prosto dostopne vsak delovni dan, za ogled pa ni potrebno plačati vstopnine (Medmrežje 4).

V ptujskem arhivu se že vse od svoje ustanovitve zavedajo pomena sodelovanja s šolami. Tako so že v preteklosti organizirali ogled razstav, zbiralne akcije starih dokumentov, predavanja na osnovnih in srednjih šolah ipd. S selitvijo na Vičavo pa so pridobili tudi primerne prostore za izvedbo učnih ur, s čimer so učne ure v arhivu postale vse pogostejše. Prevladujejo splošne predstavitvene učne ure, pogoste so pa tudi različne tematske ure. Vsaka učna ura je prilagojena starosti šolske skupine. V okviru predstavitvene učne ure učenci spoznajo pojme arhiv, arhivistika, arhivsko gradivo, razlike med muzejem, arhivom in knjižnico, vrste arhivov v Sloveniji, pomen arhiva kot ustanove, njegove pristojnosti in naloge. Ne glede na starost šolske skupine si učenci oz. dijaki ogledajo čitalnico, depoje in skladišče. Tematske učne ure izvajajo zlasti za višje razrede osnovne šole in za srednješolske skupine. Prevladujejo učne ure pri predmetu zgodovina, vendar se ustrezno pripravijo tudi na učne ure v okviru drugih šolskih predmetov. Ure so podkrepljene z vizualno in vsebinsko predstavitvijo relevantnih arhivskih virov (Majerič Kekec in Zadravec, 2015, 123-125).

5. Zasnova pedagoških delavnic

V okviru raziskave smo pripravili primere štirih avtorskih inovativnih medpredmetnih pedagoških delavnic, dve primerni za izvedbo v Pokrajinskem muzeju Ptuj-Ormož in dve primerni za izvedbo v Zgodovinskem arhivu na Ptuj. Osredotočili smo se na uresničevanje konkretnih učnih ciljev iz učnih načrtov za predmetni področji geografije in zgodovine. Predloge pedagoških delavnic smo pripravili v obliki učnih priprav s prilogami (učni list ali navodila za delo).

Za potrebe Pokrajinskega muzeja Ptuj-Ormož smo pripravili medpredmetni delavnici »Petoviona in Ptuj« ter »Religija«, pri čemer smo posvetili posebno pozornost medpredmetnim korelacijam med geografijo in zgodovino. Prvo lahko izvedemo na Panorami – griču, kjer se je v rimskem obdobju nahajalo središče rimske Petovione. V okviru pedagoške delavnice učenci oz. dijaki spoznajo geografske pogoje za razvoj in širjenje mesta Ptuj v rimskem obdobju in danes ter primerjajo pomen mesta v obeh obravnavanih zgodovinskih obdobjih. Predvidene učne metode dela so metoda razgovora, delo na terenu in delo z učnim listom. Delavnica je primerna za 1. letnik srednje šole ali za maturitetno skupino dijakov, ki se pripravljajo za maturo pri predmetih geografija in zgodovina, možna pa je tudi vsebinska prilagoditev za osnovno šolo. Zraven medpredmetne povezave geografija in zgodovina, je možna tudi medpredmetna povezava z umetnostno zgodovino (Lajh, 2021, 126). Druga pedagoška delavnica – »Religija« je predvidoma lahko izvedena na območju I. ptujskega mitreja na Spodnji Hajdini. V okviru te delavnice učenci oz. dijaki spoznajo različne religije v rimskem cesarstvu, njihove značilnosti in medsebojne odnose v rimskem cesarstvu. Sledi geografska aktualizacija: verska podoba Evrope, vzroki za prihod novih religij in odnosi med različnimi religijami danes. Tudi ta delavnica je primerna za 1. letnik gimnazije ali maturitetno skupino, možna je tudi prilagoditev za osnovnošolce. Zraven geografije in zgodovine je možna še medpredmetna povezava z umetnostno zgodovino ali sociologijo (Lajh, 2021, 126-127).

Obe pedagoški delavnici v arhivu temeljita na delu z različnim arhivskim gradivom. V okviru prve delavnice se dijaki posvetijo prebivalstvenim strukturam v 20. stoletju in danes. Dijaki s pomočjo fotografij, razglednic, statističnih podatkov in zapisov spoznajo značilnosti prebivalstva Slovenije v obdobju po 2. svetovni vojni in le te primerjajo z geografskimi značilnostmi današnjega prebivalstva. Delo poteka po skupinah. Predvidene učne metode so: metoda razgovora, delo na terenu, delo z mobilnim telefonom in svetovnim spletom, delo z arhivskim gradivom. Delavnica je primerna za 4. letnik gimnazije ali za maturitetno skupino, možna pa je tudi vsebinska prilagoditev za 9. razred osnovne šole (Lajh, 2021, 127-128).

Tema druge pedagoške delavnice za arhiv je turizem. V okviru delavnice dijaki s pomočjo različnega arhivskega gradiva opišejo osnovne poteze razvoja in sedanjega stanja slovenskega turizma s poudarkom na lokalnem območju, oblike turizma v Sloveniji in slovenske turistične kraje, s poudarkom na mestu Ptuj in njegovi okolici. Delo poteka po skupinah, vendar si skupine dela ne razdelijo med seboj, ampak potujejo po postajah (metoda »snežene kepe«) in na tak način vsaka skupina snov predela v celoti. Posebnost omenjene delavnice je priprava plakata s sloganom, s katerim bi skupine na Ptuj privabile čim več različnih skupin turistov. Predvidene učne metode so: metoda razgovora, delo na terenu, delo z mobilnim telefonom in svetovnim spletom, delo z arhivskim gradivom. Tudi ta delavnica je primerna za 4. letnik gimnazije ali maturitetno skupino, vendar jo je možno prilagoditi tudi za 9. razred osnovne šole (Lajh, 2021, 128).

Natančnejši vpogled v vsebinske, ciljne, strukturne oz. didaktične značilnosti vseh ustvarjenih pedagoških delavnic je mogoče pridobiti v magistrski nalogi Lajh (2021), navedeni v končnem seznamu literature in virov.

6. Pedagoški eksperiment: evalvacija pedagoške delavnice na Panorami

Eno od pripravljenih delavnic in sicer delavnico »Panorama in Ptuj«, smo eksperimentalno preizkusili tudi v praksi. Pri izvedbi so sodelovali dijaki 2. letnika Gimnazije Ptuj, natančneje 25 dijakov. Dijaki so na terenskem delu na Panorami sproti reševali v naprej pripravljeni učni list, ki so ga kasneje uporabili pri evalvaciji, ki je potekala v učilnici. Zraven učnega lista smo za dijake pripravili tudi kratek preizkus znanja, povezan z vsebino in cilji pedagoške delavnice, ki so ga dijaki najprej rešili pred izvedeno delavnico in nato ponovno po izvedeni delavnici. S tem smo želeli ugotoviti uspešnost pedagoške delavnice iz vsebinskega oz. ciljnega vidika. Preizkus znanja je tvorilo dvanajst vprašanj nižjega (spominsko znanje) in višjega nivoja (razumevanje, interpretacija, uporaba znanja). Za lažje ocenjevanje smo vprašanja točkovali, in sicer z eno ali z dvema točkama, odvisno od nivoja vprašanja in pričakovane količine snovi, ki jo odgovor predvideva. Skupno so dijaki lahko usvojili 18 točk.

Pred izvedeno pedagoško delavnico so dijaki v povprečju usvojili 8,64 točke. Največje število usvojenih točk pred izvedbo delavnice je znašalo 13 točk, najmanjše pa 6 točk. Dijaki so bolje reševali vprašanja, ki so od njih zahtevala spominsko znanje, zlasti iz področja zgodovine. Vprašanja višjega nivoja, zlasti tista, ki so od dijakov zahtevala povezovanje geografskih in zgodovinskih vsebin pa so dijakom povzročala težave. Razlago za navedeno lahko iščemo tudi v dejstvu, da so dijaki v začetku letnika predelali pri pouku zgodovine tematiko o rimskem cesarstvu, s temo o geografiji Slovenije pa so se nazadnje srečali v 9. razredu osnovne šole. Posledično so bile tematike iz področja zgodovine bolj sveže.

Na podlagi točkovanja preizkusov znanja, ki so jih dijaki rešili po izvedeni pedagoški delavnici smo ugotovili, da je pedagoška delavnica pozitivno vplivala na razvoj znanja pri dijakih. Po izvedbi je namreč povprečno število usvojenih točk znašalo 12,16 točke. Dvignilo se je tudi najvišje število usvojenih točk – 16 točk in najnižje število usvojenih točk – 9 točk. Omeniti velja tudi dejstvo, da so vsi dijaki med pedagoško delavnico napredovali v znanju, saj so prav vsi po izvedeni delavnici usvojili več točk kot pred delavnico. Kljub vsemu pa se je pri nekaterih vprašanjih delež pravih odgovorov le nekoliko povečal, kar lahko pomeni tudi, da smo med izvedbo nekaterim vsebinam namenili premalo pozornosti, smo jih preslabo razložili oz. preslabo sproti preverjali razumevanje s strani dijakov. Navedeno bi lahko popravili oz. dodatno preizkusili/potrdili v primeru ponovne ali večkratne izvedbe pedagoške delavnice na Panorami.

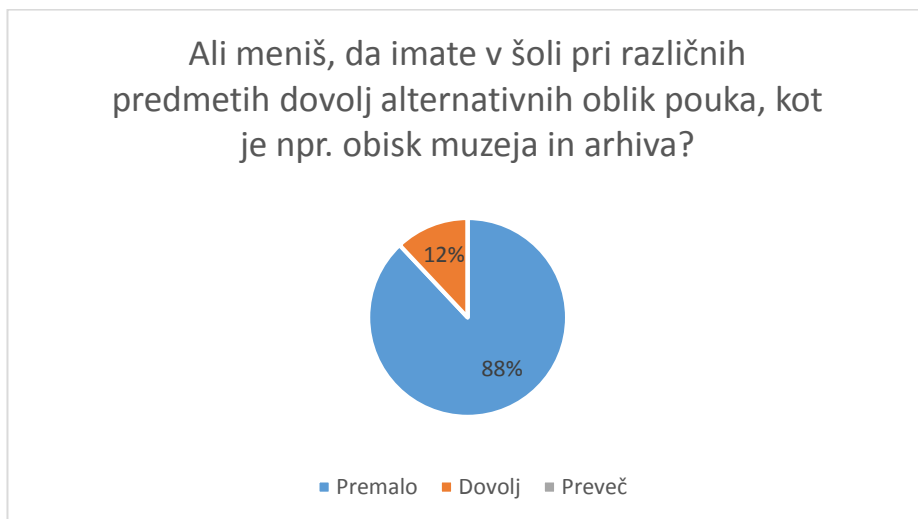
Preglednica 1: Točkovanje preizkusa znanja.

	Pred izvedbo pedagoške delavnice	Po izvedeni pedagoški delavnici
Povprečno št. osvojenih točk	8,6	12,1
Minimalno št. osvojenih točk	6	9
Maksimalno število osvojenih točk	13	16

Vir: Lajh, 2021

Dodatno nas je zanimal tudi odnos dijakov do pouka izven učilnice, torej v raznih ustanovah, kot sta tudi muzej in arhiv. S tem namenom smo za dijake pripravili kratek anketni vprašalnik. Sestavljen je bil iz štirih vprašanj. Eno od vprašanj je bilo zaprtega tipa, torej so imeli dijaki že ponujene odgovore in so izbrali tisti odgovor, ki je bil zanje najprimernejši. Eno vprašanje je bilo delno zaprtega tipa, saj je bila zraven ponujenih odgovorov dijakom ponujena tudi alternativna možnost vpisa lastnega odgovora. Preostali dve vprašanji sta bili odprtega tipa, pri čemer so dijaki samostojno zapisali odgovor.

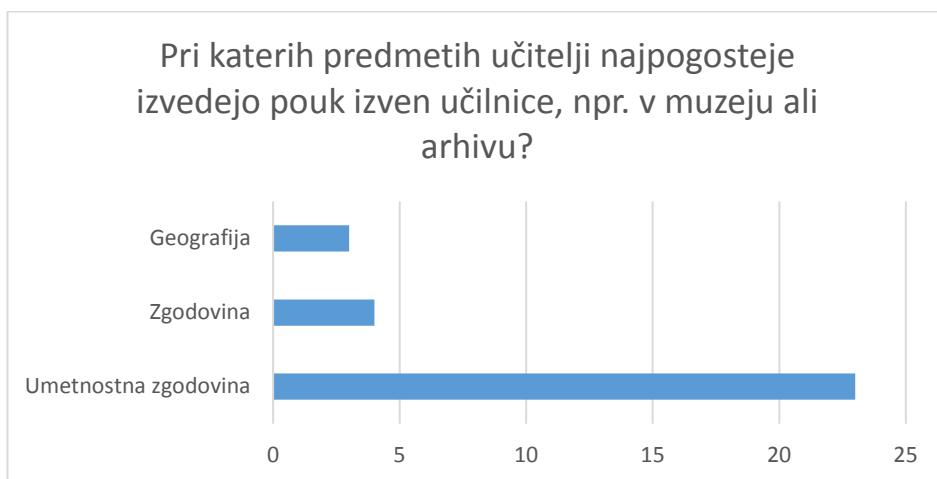
Prvo vprašanje anketnega vprašalnika se je nanašalo na mnenje dijakov o količini obiskov različnih ustanov. Večina dijakov iz obravnavanega vzorca meni, da je pouka v različnih izvenšolskih ustanovah premalo. Omenjeni odgovor je namreč izbralo kar 88 % vprašanih dijakov. Trije dijaki oz. 12 % meni, da imajo pouka v ustanovah ravno dovolj, noben od vprašanih dijakov pa ni odgovoril s preveč.

Slika 1: Odgovori na vprašanje o količini obiskov različnih ustanov v okviru pouka.

Vir: Lajh, 2021, 148

Pri drugem vprašanju so nas zanimala predmetna področja, v okviru katerih dijaki najpogosteje obiščejo muzej ali arhiv. Dijaki so odgovore vnašali prosto, zapisali so lahko več različnih odgovorov. Pričakovani odgovori so bili zlasti zgodovina, geografija in umetnostna zgodovina. Kar 23 dijakov je kot odgovor navedlo umetnostno zgodovino, zgodovino so zapisali štirje dijaki, geografijo pa trije. Na podlagi odgovorov lahko ugotovimo, da v omenjeni skupini profesorji le redko izvedejo pouk geografije ali zgodovine izven učilnice, npr. v ustanovah kot sta muzej in arhiv. Pri tem moramo upoštevati dejstvo, da gre za skupino, ki je do sedaj velik del gimnazijskega izobraževanja zaradi epidemije COVID-19 opravljala na daljavo, veliko časa so bile različne ustanove zaprte in posledično možnosti za alternativne oblike pouka praktično ni bilo.

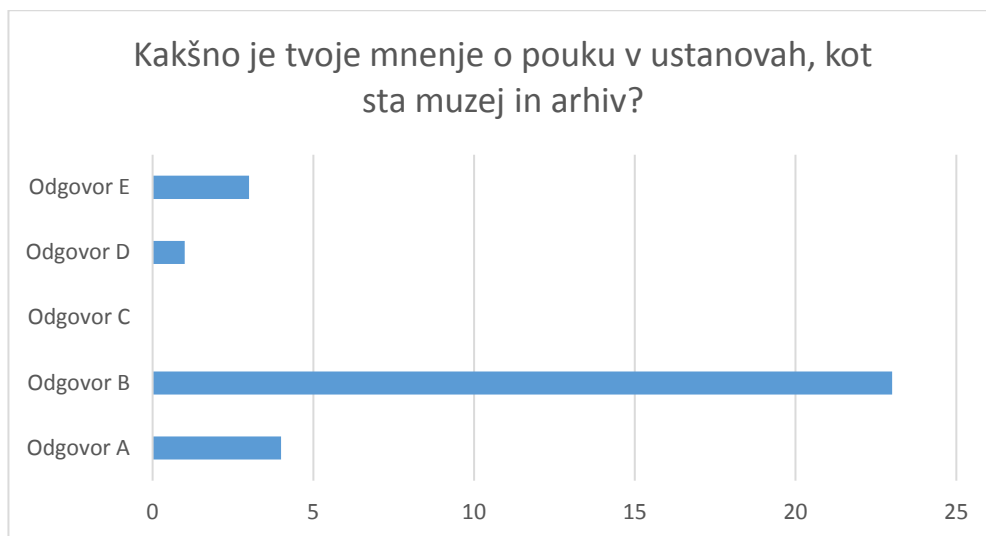
Slika 2: Odgovori na vprašanje o predmetnih področjih, pri katerih dijaki najpogosteje obiščejo ustanove, kot so muzej in arhiv.

(vir: Lajh, 2021, 148)

S tretjim vprašanjem smo dijake spraševali o odnosu do pouka v različnih ustanovah. Dijaki so lahko izbrali enega ali več odgovorov. Možni odgovori so bili naslednji:

- Pouk v ustanovah mi je všeč, saj imam tam večjo motivacijo za delo.
- Pouk v ustanovah mi je všeč, saj si tam snov lažje in bolje zapomnim.
- Pouk v ustanovah mi ni všeč, saj pogosto pomeni dodatne stroške.
- Bolj mi je všeč klasični pouk v učilnici.
- Drugo (dijaki so sami dopisali, zakaj jim je pouk v ustanovah všeč oz. zakaj jim ni všeč).

Iz odgovorov je razvidno, da večini dijakov iz obravnavanega vzorca pouk v ustanovah, kot sta muzej in arhiv ustreza, saj si na tak način snov lažje in bolje zapomnijo. Na to vpliva zlasti izkušnja, stik z materialnimi, pisnimi in drugimi viri, sprememba rutine ipd. Posledično imajo dijaki tudi večjo motivacijo za sodelovanje pri pouku. Kot glavno pomanjkljivost pouka v izvenšolskih ustanovah lahko izpostavimo stroške (prevoz, vstopnina), vendar pa noben od dijakov ni izbral tega možnega odgovora. Enemu dijaku iz vzorca je bolj všeč klasična oblika pouka v učilnici, kot pozitivno stran obiska ustanov pa so dijaki izpostavili še spremembo okolja in večjo sproščenost.

Slika 3: Odgovori o mnenju dijakov o pouku v ustanovah, kot sta muzej in arhiv.
(vir: Lajh, 2021, 149)

Zadnje vprašanje je bilo namenjeno refleksiji pedagoške delavnice na Panorami. Dijaki so zapisali kratek komentar o izvedeni uri: kaj jim je bilo všeč, kaj bi spremenili. Odgovori nam lahko koristijo zlasti v primeru ponovne izvedbe pedagoške delavnice, saj lahko na podlagi komentarjev ugotovimo, kaj bi bilo potrebno spremeniti oz. izvesti na drugačen način, da bi pedagoška delavnica še bolj pritegnila dijake oz. bila bolj učinkovita. Iz komentarjev je razvidno, da je v večini dijakom všeč, če pouk poteka izven učilnice, saj so tako bolj sproščeni, pouk izven učilnice jim je zanimivejši in manj dolgočasen. K temu zagotovo pripomore drugačno okolje, učne table, spomeniki in gibanje.

7. Zaključek

Pouk v muzeju in arhivu pozitivno vpliva na učence oz. dijake iz več vidikov: ogled zbirk in razstav pri učencih in dijakih dvigne nivo motiviranosti za delo pri pouku, posledično je značilna večja aktivnost, učenci oz. dijaki si snov na tak način bolje in lažje zapomnijo, kar pomeni, da lahko pouk v ustanovah pozitivno vpliva tudi na količino znanja pri učencih oz. dijakih. Navedeno smo dokazali na primeru eksperimentalne ciljne skupine dijakov. Zlasti pomembno je, da učenci oz. dijaki vsebine spoznajo v praksi, kar jim lajša pomnjenje in razumevanje, poleg tega se navajajo na samostojno in kreativno razmišljanje in ravnanje v spremenjenih okoliščinah učenja. Učencem in dijakom lahko na tak način približamo abstraktne in težje razumljive vsebine predmetnih področij geografije in zgodovine, s čimer jim približamo tudi predmeta, ki sta zahtevna, zlasti zaradi obsežne snovi in abstrakcij. Poleg izobraževalne imajo navedene ustanove za splošno (izvenšolsko) prebivalstvo razvedrilno funkcijo, pozitivno vplivajo na državljansko pripadnost prebivalstva, prispevajo h kakovosti življenja na določenem območju, privabljajo turiste.

Vsega navedenega se zavedajo tako v slovenskih muzejih kot arhivih. Na podlagi opravljene analize njihovih pedagoških in drugih programov smo ugotovili, da imajo prvi za šolske skupine pripravljene številne in raznovrstne pedagoške programe, s katerimi podkrepijo, poglobijo, razširijo učne vsebine pouka v slovenskih šolah pri različnih šolskih predmetih: umetnostna zgodovina, zgodovina, geografija, slovenščina, glasba, naravoslovni predmeti. Pedagoški programi so večinoma primerno prilagojeni različnim starostnim skupinam, kar pomeni, da lahko muzej obiščejo tako predšolski otroci, osnovnošolci, srednješolci pa tudi študentje. Za arhive sicer niso značilni v naprej pripravljene pedagoški programi, vendar pa sprejmejo šolske skupine in jim predstavijo svoje poslanstvo, pripravijo pa se tudi na različne tematske ure, ki jih podkrepijo s konkretnimi primeri arhivskega gradiva.

Podobno kot za ostale obravnavane slovenske muzeje in arhive, velja tudi za Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož in zgodovinski arhiv Ptuj. Pri tem je za obe obravnavani ustanovi značilno, da primanjkuje v naprej pripravljenih pedagoških aktivnosti, ki bi sledile konkretnim učnim ciljem iz učnih načrtov. Posledično smo pripravili štiri avtorske inovativne pedagoške delavnice, ki medpredmetno povezujejo geografijo in zgodovino in sledijo učnim načrtom za oba omenjena predmeta. Eno od delavnic smo eksperimentalno preizkusili v praksi s ciljno skupino gimnazijskih dijakov, s čimer smo podkrepili teorijo. Na podlagi obravnavanega vzorca smo lahko potrdili, da je dijakom pouk izven učilnice všeč, saj si tam snov lažje zapomnijo, na kar vpliva tudi sprememba okolja, večja sproščenost, izkustveno učenje. Kljub temu se je potrebno zavedati, da imamo znotraj vsake skupine tudi posameznike, ki jim bolj odgovarja klasična oblika pouka, saj se v rutini lažje znajdejo.

Terensko delo kot oblika geografskega (in zgodovinskega) izobraževanja, ki vključuje tudi pouk v izvenšolskih ustanovah, »nedvomno sovпада z aktualnimi izobraževalnimi konteksti, ki podpirajo avtentično izkustvo in aktivno angažiranost učencev, njihovo veččutno in holistično učenje. S to obliko dela ima geografija tudi visoko konkurenčno vrednost v izobraževalnem sistemu. Terenske metode in vsebine odgovarjajo na sodobne potrebe posameznika in skupnosti ter podpirajo trajnostno delovanje v prostoru. Z vsem navedenim je terensko delo vse pomembnejši element izobraževanja. Terensko delo je bilo v slovenski geografiji vedno pomemben način spoznavanja in raziskovanja pokrajine, kar se je odražalo tudi v izobraževalnem sistemu. Kljub temu je bilo uradno umeščeno v kurikularne dokumente šele leta 1998 (Lipovšek, 2016). Analiza sedaj veljavnih učnih načrtov za osnovne šole in različne smeri srednjih šol pokaže, da je zasnova splošnih in etapnih oz. usmerjevalnih ciljev tako široka, da omogoča vključevanje vsebinsko in metodološko raznolikega terenskega dela in ekskurzij. Slednje je neposredno opredeljeno in sugerirano v vseh učnih načrtih, kar je učiteljem pomembna podlaga za realizacijo pouka izven šole. Ob neposrednem pouku geografije in ekskurzijah je prostor za realizacijo terenskega dela v šolah v Sloveniji tudi v okviru dni dejavnosti, saj so npr. v predmetnik osnovne šole letno vključeni štirje kulturni dnevi, trije naravoslovni in trije tehniški dnevi ter pet športnih dni (Predmetnik OŠ, 2020). Izjemno pomembno vlogo pri ustvarjanju podlag za terensko delo v šolah ima terciarno izobraževanje, cilji in vsebine študijskih programov, ki izobražujejo bodoče učitelje geografije. Slednji ter izvedbene izkušnje terenskega dela, ki jih učitelji pridobijo v procesu lastnega izobraževanja, so osnova za njihovo kasnejše delo v praksi« (Konečnik Kotnik, Žiberna 2020, 17-19).

Literatura

- Batič, N. 2005: Icomov kodeks muzejske etike. Ljubljana: Icom, Mednarodni muzejski svet, Slovenski odbor.
- Garvas, M. 2010: Iskustveno učenje kot praksa in teorija izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev v vrtcu Trnovo. *Andragoška spoznanja*, 2010, št. 1, str. 35-46.
- Horvat, M. 2013: Razvoj pedagoške dejavnosti v slovenskih arhivih. *Atlanti*, 2013, št. 2, str. 183-190.
- Kolnik, K., Otič, M., Cunder, K., Oršič, T., Lilek, D. 2011: *Geografija, učni načrt*. Program osnovna šola. Pridobljeno 14.12.2020, iz: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_geografija.pdf
- Konečnik Kotnik, E., Žiberna, I. 2020: Terensko delo pri pouku geografije v Sloveniji (delovno gradivo za Intellectual Output 2 Erasmus + projekta LIFEdU).
- Kunaver, V. idr. 2011: *Zgodovina, učni načrt. Program osnovna šola*. Pridobljeno 5.1.2021 iz: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_zgodovina.pdf
- Kunaver, V. idr. 2008: *Zgodovina, učni načrt. Gimnazija*. Pridobljeno 8.1.2021 iz: http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2019/programi/media/pdf/un_gimnazija/un_zgodovina_280_ur_gimn.pdf.
- Lajh, A. 2021: Pouk geografije in zgodovine v muzeju in arhivu. Magistrsko delo. Maribor: Filozofska fakulteta.
- Lipovšek, I. idr. 2008: *Geografija, učni načrt. Gimnazija*. Pridobljeno 8.1.2021 iz: http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2012/programi/media/pdf/un_gimnazija/geografija_spl_gimn.pdf.
- Lipovšek, I. 2016: Optimiziranje terenskega dela pri pouku geografije. Magistrsko delo, Maribor: Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta.
- Majerič Kekec, N., Zdravec, D. 2015: Pedagoška dejavnost. V: Zupanič, K. (ur.), *Resnice preteklosti hranimo za dejstva prihodnosti. Jubilejna publikacija ob šestdesetletnici Zgodovinskega arhiva na Ptuj*. Ptuj: Zgodovinski arhiv na Ptuj.
- Melik, J. 2001: Arhiv Republike Slovenije – slovenski državni arhiv. *Zgodovina v šoli*, 2001, št. 84, str. 51-54.
- Predmetnik OŠ. (2020, May 11). <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/Predmetnik-OS/Predmetnik-za-osnovno-solo.pdf>
- Stergar, M. 2003: S svinčnikom skozi muzej. Zbornik Pokrajinskega muzeja Ptuj 1. Ptuj: Pokrajinski muzej.
- Trškan, D. 2007: Lokalna zgodovina: učenje z odkrivanjem. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.
- Zupanič, K. 2013: Adaptacija zgradbe bivše vojašnice za potrebe Zgodovinskega arhiva na Ptuj – primer dobre prakse. Microsoft Word - 18_Zupanič_2013.doc (pokarh-mb.si), povzeto 10.12.2021.
- Medmrežje 1: museum | Definition, History, Types, & Operation | Britannica, povzeto 7.12.2021.
- Medmrežje 2: Fran/SSKJ, povzeto 7.12.2021.
- Medmrežje 3: <https://pmpo.si/o-muzeju/>, povzeto 10.12.2021.
- Medmrežje 4: Fotografske metamorfoze Ptuj v šestdesetih in sedemdesetih letih 20. stoletja (arhiv-ptuj.si), povzeto 11.12.2021.

GEOGRAPHY AND HISTORY LESSONS AT MUSEUM AND ARCHIVE

Summary

Teaching in the museum and archive has a positive effect on students from several aspects: visiting the collections and exhibitions of students raises the level of motivation to work in class, resulting in greater activity, students memorize the material better and easier, which means that teaching in institutions can also have a positive effect on the amount of knowledge. We proved this on the example of an experimental target group of students. It is especially important that students get to know the content in practice, which makes it easier for them to remember and understand, in addition to getting used to independent and creative thinking and acting in changed learning circumstances. In this way, we can bring the abstract and more difficult to understand contents of the subject areas of geography and history closer to the pupils and students, thus bringing them closer to the subjects that are demanding, especially due to the extensive material and abstractions.

In addition to education, these institutions have an entertainment function for the general (not included in the process of education) population, have a positive effect on the citizenship of the population, contribute to the quality of life in a particular area, and attract tourists.

They are aware of all this in both Slovenian museums and archives. Based on the analysis of their pedagogical and other programs, we found that the former have prepared numerous and diverse pedagogical programs for school groups, which support, deepen, expand the curriculum in Slovenian schools in various school subjects: art history, history, geography, Slovenian language, music, natural sciences. The pedagogical programs are mostly suitably adapted to different age groups, which means that the museum can be visited by preschool children, primary school students, high school students and students. Archives are not characterized by pre-prepared pedagogical programs, but they accept school groups and present their mission to them, and they also prepare for various thematic classes, which are supported by concrete examples of archival material.

Similar to other Slovenian museums and archives, the Ptuj-Ormož Regional Museum and the Ptuj Historical Archive also apply. It is characteristic of both institutions that there is a lack of pre-prepared pedagogical activities that would follow the specific learning objectives from the curricula. As a result, we have prepared four author's innovative pedagogical workshops, which cross-curricularly connect geography and history and follow the curricula for both mentioned subjects. One of the workshops was experimentally tested in practice with a target group of high school students, thus supporting the theory. Based on the considered sample, we were able to confirm that students like lessons outside the classroom, because it is easier to remember the material there, which is also influenced by changes in the environment, greater relaxation, experiential learning. Nevertheless, it is necessary to be aware that within each group we also have individuals who are more suited to the classical form of teaching, as they find it easier to find themselves in the routine.

Field work as a form of geographical (and historical) education, which also includes teaching in »outschool« institutions, "undoubtedly coincides with current educational contexts that support authentic experience and active engagement of students, their multi-sensory and holistic learning. With this form of work, geography also has a high competitive value in the education system. Field methods and contents respond to the modern needs of the individual and the community and support sustainable operation in geographical space. With all of the above, fieldwork is an increasingly important element of education. Field work has always been an important way of getting to know and exploring the region in Slovene geography, which was also reflected in the educational system. Nevertheless, it was officially included in curricular documents only in 1998 (Lipovšek, 2016). The analysis of the currently valid curricula for primary schools and different directions of secondary schools shows that the design of general and stage or. guidance objectives are so broad that they allow the inclusion of substantively and methodologically diverse field work and excursions. The latter is directly defined and suggested in all curricula, which is an important basis for teachers to realize lessons outside of school. In addition to direct geography lessons and excursions, there is room for the realization of field work in schools in Slovenia also within the days of activities, as e.g. the curriculum of the primary school annually includes four cultural days, three science and three technical days and five sports days (Primary curriculum, 2020). Tertiary education, the goals and contents of study programs that educate future geography teachers, play an extremely important role in creating the basis for field work in schools. The latter and the implementation experience of field work that teachers gain in the process of their own education are the basis for their later work in practice" (Konečnik Kotnik, Žiberna 2020, 17-19).